

Statenmededeling

Onderwerp

Koersdocument brabantbreed beregeningsbeleid en stand van zaken kleine onttrekkingen

Aan Provinciale Staten van Noord-Brabant,

Kennisnemen van

De stand van zaken van het beregeningsbeleid en de stand van zaken van de kleine onttrekkingen.

Aanleiding

In de behandeling van de [Statenmededeling Ontwerp-addendum Regionaal Water en Bodem Programma 2022-2027](#) en [Statenvoorstel 71/21 A](#) is toegezegd Provinciale Staten te informeren over de stand van zaken van het nieuwe beregeningsbeleid en de stand van zaken met betrekking tot de kleine onttrekkingen.

Het Breed Bestuurlijk Grondwateroverleg (BBG) in Brabant is verantwoordelijk voor het integreren van beleid en samenwerking tussen verschillende partijen (zoals gemeenten, waterschappen, de provincie en Brabant Water) om een duurzaam en droogtebestendig Brabants grondwatersysteem te realiseren. Dit houdt in dat er gezamenlijk wordt gewerkt aan het vasthouden van water, het verminderen van grondwateronttrekkingen en het bevorderen van innovatie om de grondwatervoorraden in de provincie te beschermen en te verbeteren.

[Het grondwaterconvenant](#) (vastgesteld op 21 december 2021) en de beleidsvertaling van het droogteadvies "Zonder water, geen later, (van 15 september 2022), vormen samen de [Droogteagenda](#), vastgesteld op 4 juli 2024. Alle projecten van de Droogteagenda dragen bij aan het herstel van het bodem- en watersysteem.

Eén van de projecten uit de Droogteagenda is het nieuwe beregeningsbeleid. Het Koersdocument brabantbreed beregeningsbeleid geeft de stand van zaken van het nieuwe beregeningsbeleid weer, met daarin tevens de nog te nemen stappen naar de toekomst. Het ligt nu bestuurlijk voor, omdat partijen hun achterban willen consulteren. De onderdelen uit het Koersdocument kunnen daarna verder worden uitgewerkt en (deels) nog in deze bestuursperiode juridisch verankerd.

Een ander project uit de Droogteagenda zijn de kleine onttrekkingen. De waterschappen hebben inmiddels de kleine onttrekkingen geïnventariseerd om

Datum

4 november 2025

Documentnummer

GS: C2364081/6208052

PS: 6217125

Programma

Water en Bodem

een goed beeld te krijgen van de onttrokken hoeveelheden grondwater. Dit wordt verder uitgewerkt in nieuw beleid.

Datum

4 november 2025

Documentnummer

GS: C2364081/6208052

PS: 6217125

Bevoegdheid

- De waterschappen zijn bevoegd gezag voor berekening en daarmee voor het nieuwe beregeningsbeleid. Zij stellen het Koersdocument vast en zij vertalen en verankeren het beleid juridisch door via de waterschapsverordening.
- De provincie is belanghebbende vanwege de effecten van het nieuwe beregeningsbeleid op natuur (Natura2000, NNB, NNP), waarvoor zij wel bevoegd gezag is. De provincie Noord-Brabant is daarom bevoegd voor het vaststellen van een hydrologische ondergrens voor natuur, die in het nieuwe beregeningsbeleid wordt aangegeven. Daarmee is het dan ook aan Gedeputeerde Staten om ook het Koersdocument vast te stellen. Provinciale Staten is bevoegd om het beregeningsbeleid wettelijk te verankeren in de provinciale Omgevingsverordening.
- De waterschappen zijn bevoegd gezag voor de kleine onttrekkingen. De provincie is als strategisch grondwaterbeheerder belanghebbende vanwege de effecten van de kleine onttrekkingen op de grondwatervoorraad in Noord-Brabant en de effecten van kleine onttrekkingen op natuur.
- De provincie is bevoegd gezag voor het verlenen van vergunningen, het toezicht en de handhaving (VTH-taken) over natuur- en milieuonderwerpen die in de Omgevingswet staan.
- De provincie heeft de regiefunctie op de uitvoering van de Droogteagenda vanuit haar verantwoordelijkheid als strategisch grondwaterbeheerder onder de Omgevingswet. Het nieuwe beregeningsbeleid en de beleidsontwikkeling t.a.v. kleine onttrekkingen zijn onderdeel van de Droogteagenda.

Rollen en belangen

Het belang van de provincie is een robuust bodem- en watersysteem, waarin de balans tussen het onttrekken en het aanvullen van grondwater weer in evenwicht is. Hierdoor kunnen alle functies die de maatschappij van het bodem- en watersysteem vraagt uitgeoefend worden zonder dat schade ontstaat aan die functies.

Kernboodschap

Huidige beregeningsbeleid

Op 31 januari 2014 hebben de waterschappen, natuurorganisaties en de landbouw de 'Intentieovereenkomst beregenen uit grondwater' ondertekend, waarin de hoofdlijnen van het beleid zijn overeengekomen. GS heeft op 10 februari 2014 haar steun per brief uitgesproken. Dit beregeningsbeleid is

juridisch verankerd in de waterschapsverordening. Het betreft hier beregening uit grondwater, voor beregening uit oppervlaktewater geldt apart beleid.

Onderdeel van het huidige beregeningsbeleid is de peildatum van 1 april op basis waarvan waterschappen in geval van droogte een beregeningsverbod voor grasland kunnen afkondigen. Een ander onderdeel is het toepassen van een BWP (BedrijfsWaterPlan), de voorloper van het BBWP (BedrijfsBodem- en Waterplan). Onder andere door klimaatverandering, waarbij intensiever geteeld kan worden, blijkt dat in een droog jaar de behoefte aan beregening inmiddels is toegenomen van 40 mln. m³ (zoals in 2014 en daarvoor) naar 100 mln. m³ (in de periode 2018 - 2024).

Momenteel geldt voor het beschermd gebied (beïnvloedingsgebied beregening op Natura2000 gebied) een standstill principe. Dit houdt in dat er geen nieuwe onttrekkingslocaties (beregeningssput) voor beregening meer bij mogen komen. In het Koersdocument is opgenomen dat dit vanaf 1 januari 2027 ook zal gelden voor heel Brabant.

Bij het standstill-principe kan de onttrekking per onttrekkingslocatie echter nog wél toenemen, waardoor een toename van de totale beregening in het huidige beleid nog steeds mogelijk is. Dit is vanuit het streven naar een robuust grondwatersysteem een ongewenste situatie. Deze situatie wordt met het nieuwe beregeningsbeleid ondervangen, door het toekennen van beregeningsruimte per onttrekkingslocatie.

Koersdocument Brabantbreed beregeningsbeleid

In de Droogteagenda is de doelstelling van het nieuwe beregeningsbeleid bepaald. In plaats van 100 mln. m³ in een droog jaar zal geleidelijk een reductie plaatsvinden naar 70 mln. m³ brabantbreed.

De waterschappen zijn bevoegd gezag om het nieuwe beregeningsbeleid vast te stellen. De provincie heeft een betrokkenheid bij het nieuwe beregeningsbeleid vanwege de nauwe samenhang met de Natura2000-beheerplannen, het traject van de overgangsgebieden en de verantwoordelijkheid voor het strategische grondwaterbeheer als onderdeel van de Kaderrichtlijn Water. Het nieuwe beregeningsbeleid wordt getrokken onder verantwoordelijkheid van de Dijkgraaf van Waterschap Aa en Maas.

Het Koersdocument brabantbreed beregeningsbeleid kent een aantal deelonderwerpen die samen het nieuwe beregeningsbeleid vormen:

- Hydrologische ondergrens. Een hydrologische ondergrens is een ondergrenswaarde van de grondwaterstand, waarboven geen onontkoombare schade ontstaat in het Natura2000-gebied met betrekking tot de maatgevende habitattypen. Dit kan gelden voor zowel Natura 2000-gebieden als Natte Natuurparels. Deze hydrologische ondergrens is momenteel voor de verschillende habitattypen binnen de Natura2000-gebieden opgesteld. Om deze hydrologische ondergrens

Datum

4 november 2025

Documentnummer

GS: C2364081/6208052

PS: 6217125

goed te kunnen monitoren worden peilbuizen geplaatst rond de meest kritische habitattypen per Natura2000-gebied (ongeveer 90 stuks voor heel Brabant). Op dit moment wordt een second opinion van de hydrologische ondergrens uitgevoerd op de methodiek voor het bepalen van de hydrologische ondergrens. Daarna zal de hydrologische ondergrens beleidsmatig worden verankerd.

Datum

4 november 2025

Documentnummer

GS: C2364081/6208052

PS: 6217125

- Beregeningsruimte. Op basis van de beschikbare gegevens is gebleken dat agrarisch ondernemers vanuit de onttrekkingsinrichtingen in een droog jaar gezamenlijk ongeveer 100 mln. m³ grondwater onttrekken voor beregening. Om tot een robuust en veerkrachtig grondwatersysteem in de provincie Noord-Brabant te komen, is op 18 oktober 2024 in de bestuurlijke werkgroep beregeningsbeleid vastgelegd, dat deze hoeveelheid stapsgewijs moet afnemen naar maximaal 70 mln. m³ in 2033. De maximale beregeningsruimte wordt gedifferentieerd over de gebieden (flexibel versus beschermd gebied, conform huidige begrenzing in het vigerende beregeningsbeleid) en vervolgens naar rato, op basis van het huidige verbruik, verdeeld over de onttrekkingsinrichtingen.
- Kwaliteitsslag meten, monitoren en registreren. Om een beter inzicht te krijgen in het daadwerkelijk grondwatergebruik voor beregening wordt een aantal stappen gezet. Allereerst het actueel krijgen van het onttrekkingenregister om vervolgens de opgave van de onttrokken hoeveelheden per jaar te verbeteren en complementeren. Vervolgens, inzicht krijgen in wat per beregeningslocatie de actuele grondwateronttrekking is op een bepaald moment. De waterschappen hebben inmiddels het onttrekkingenregister goed op orde en er is als onderdeel van het Koersdocument een plan uitgewerkt om iedere onttrekkingslocatie voor beregening verplicht te voorzien van een debietmeter met telemetrie, zodat dagelijks het grondwaterverbruik inzichtelijk is. Het betreft in de provincie Noord-Brabant 16.802 agrarische onttrekkingen.
- 'Voor wat hoort wat'. Het idee van 'Voor wat hoort wat' is dat vergunninghouders van een onttrekkingslocatie kan meer beregeningsruimte verdienen, naarmate zij meer maatregelen nemen om water te infiltreren en water langer (in de bodem) vasthouden. 'Voor wat hoort wat' wordt gerealiseerd via het Bedrijf Bodem- en Waterplan (BBWP). Iedere vergunninghouder die wil beregenen, is in het nieuwe beregeningsbeleid verplicht gebruik te maken van het BBWP. Na het invullen van het BBWP (hiervoor is een tool beschikbaar) ontvangt de ondernemer een score voor zijn bedrijf. Ook geeft de tool op perceelniveau advies over geschikte maatregelen gericht op bodemverbetering, vergroten van het bufferend vermogen, meer

infiltreren, meer water vasthouden en minder water afvoeren. Bij het nemen van deze maatregelen zal de score van het BBWP verbeteren en kan meer beregeningsruimte worden verdiend.

Datum

4 november 2025

Documentnummer

GS: C2364081/6208052

PS: 6217125

- Juridische verankering. Het nieuwe beregeningsbeleid is een samenspel van de inzet van waterschappen en provincie van instrumenten uit het water- en het natuurspoor, en een samenspel van generieke en gebiedspecifieke maatregelen. Het Koersdocument wordt door alle betrokken partijen bij het beregeningsbeleid vastgesteld en vervolgens beleidsmatig verankerd in de nieuwe Waterbeheerprogramma's (WBP) en het Regionaal Water en Bodem Programma (RWP) voor de planperiode 2028 - 2033. We verankeren het Koersdocument juridisch door aanpassing van Waterschapsverordeningen, -beleidsregels en vergunningen en door aanpassing van de provinciale Omgevingsverordening.
- Het nieuwe beregeningsbeleid heeft impact op (de bedrijfsvoering van) een deel van de agrarische ondernemers. Door het Koersdocument actief bekend te maken kan eenieder kennisnemen van de verdere uitwerking in generieke en gebiedspecifieke maatregelen, zich hierop voorbereiden en anticiperen bij het maken van toekomstige (bedrijfs)keuzes. Om de agrarische ondernemers voldoende tijd te geven, kiezen we voor een stapsgewijze invoering en juridische verankering. Waar het beregeningsbeleid nu beperkingen oplegt aan grasland in de beïnvloedingszones Natura 2000, is dat onderscheid er in het nieuwe beregeningsbeleid niet meer. Dat betekent dat de positie van 'grasland' minder ongunstig wordt ten opzichte van andere teelten in deze gebieden, wat past bij de intentie om juist in dit soort gebieden in te zetten op extensieve veehouderij.
- Het beregeningsbeleid draagt als één van de projecten uit de Droogteagenda bij aan de duurzame instandhouding van Natura2000-gebieden en natte natuurparels. De uitwerking en vastlegging van de hydrologische ondergrens, en welke consequenties daaraan in de verschillende fases verbonden worden, wordt door provincie en waterschappen gezamenlijk verankerd. De wijze waarop wordt nog nader bepaald, maar de provincie is in ieder geval verantwoordelijk voor de Natura 2000-gebieden. Alleen als een significant negatief effect op instandhoudingsdoelstellingen kan worden uitgesloten is geen vergunning voor een Natura 2000-activiteit nodig.

Stand van zaken Kleine onttrekkingen

In de Droogteagenda is vastgelegd dat alle kleine onttrekkingen <10 m³/uur in beeld moeten worden gebracht. Dit project wordt getrokken door de

Watergraaf van Waterschap De Dommel. In het verleden werd gedacht dat het geheel aan kleine onttrekkingen een kleine invloed had op het bodem- en watersysteem. Om dit goed in beeld te brengen is een aantal stappen gezet.

- Allereerst is door Waterschap De Dommel en Waterschap Brabantse Delta in 2023 een meldplicht ingevoerd. Op basis van een analyse van de meldingen en de extrapolatie van de uitkomsten naar heel Brabant bleek dat in heel Brabant 65.000 putten aanwezig zijn, waaruit ongeveer 41 mln. m3 grondwater wordt onttrokken (analyse bureau Pipple). Dit is verdeeld over particuliere (18,5 mln. m3), agrarische (19,5 mln. m3) en overige (3 mln. m3) onttrekkingen. Ook Waterschap Aa en Maas overweegt een meldplicht in te voeren. Dit zal uiteindelijk de betrouwbaarheid van de gegevens vergroten.
- De vervolgaanpak van het traject kleine onttrekkingen bestaat uit een aantal stappen. Allereerst wordt de invloed van de kleine onttrekkingen op natuur (Natura2000, NNP, NNB) in beeld gebracht en zal worden gekeken naar optimalisatiemogelijkheden, beperkingen en kansen voor toezicht en handhaving. Daarnaast zal een communicatieboodschap als onderdeel van het ontwikkeltraject 'Cultuuromslag en waterbewustzijn' van de Droogteagenda vormgegeven worden.
- In 2026 zullen we de verdere beleidsontwikkeling voor de kleine onttrekkingen vormgeven, waarbij we ook de mogelijkheid van financiële prikkels zullen bestuderen. Hierdoor kunnen we geleidelijk toewerken naar een toekomstperspectief waarin duurzaam watergebruik bij particulieren is bewerkstelligd en efficiënter watergebruik in de landbouw de standaard is.

Datum

4 november 2025

Documentnummer

GS: C2364081/6208052

PS: 6217125

Consequenties

1. *Met deze statenmededeling wordt invulling gegeven aan de toezeggingen aan PS, die zijn opgenomen in de behandeling van de [Statenmededeling Ontwerp-addendum Regionaal Water en Bodem Programma 2022-2027](#) en [Statenvoorstel 71/21 A](#), Provinciale Staten te informeren over de stand van zaken van het nieuwe beregeningsbeleid en Kleine onttrekkingen.*
2. *Met het Koersdocument brabantbreed berekening en de inventarisatie Kleine onttrekkingen wordt invulling gegeven aan de doelstelling van de Droogteagenda.*

Europese en internationale zaken

Voor het behalen van de doelstellingen uit de Kaderrichtlijn Water en de Vogel- en Habitatrichtlijn zijn grondwaterkwantiteitsdoelstellingen één van de voorwaarden. Met dit nieuwe beregeningsbeleid wordt invulling gegeven aan de verplichting om verdere verslechtering van de toestand van het grondwater tegen te gaan en de doelstellingen te realiseren.

Communicatie

Bij alle bij het beregeningsbeleid betrokken stakeholders, zijnde de waterschappen, ZLTO en BMF wordt het Koersdocument brabantbreed beregeningsbeleid ter consultatie voorgelegd. Daarna worden de opmerkingen verwerkt en wordt het vastgesteld bij de betrokken organisaties. Andere bij het Breed Bestuurlijk Grondwateroverleg betrokken partners zoals de drinkwaterbedrijven, industriële onttrekkers en de gemeenten worden separaat geïnformeerd.

Vervolg

Na de achterbanconsultatie worden de opmerkingen verwerkt en wordt het Koersdocument vastgesteld bij de betrokken organisaties van het beregeningsbeleid. Daarna volgt verdere uitwerking van de acties en de juridische verankering.

Provinciale Staten zullen via de reguliere procedures over de verdere beleidsontwikkeling worden geïnformeerd, waaronder het definitieve Koersdocument. Naar verwachting zal het definitieve Koersdocument in het eerste kwartaal van 2026 worden vastgesteld.

Wettelijke verankering van het beregeningsbeleid in de provinciale Omgevingsverordening zal t.z.t. aan Provinciale Staten worden voorgelegd.

Bijlagen

- Koersdocument brabantbreed beregeningsbeleid
- Pipple rapport met betrekking tot de kleine onttrekkingen

Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant,

de voorzitter,

de secretaris,

mr. I.R. Adema

drs. G.H.E. Derks MPA

Datum

4 november 2025

Documentnummer

GS: C2364081/6208052

PS: 6217125